

Streszczenie w języku polskim

Tematem przygotowanej rozprawy doktorskiej były kulturowe uwarunkowania komunikacji polsko-hiszpańskiej na podstawie doświadczeń Hiszpanów, którzy emigrowali do Polski. W centrum zainteresowania badawczego znaleźli się Hiszpanie jako nowa grupa cudzoziemców mieszkających w Polsce. Głównym celem badawczym było zidentyfikowanie czynników kulturowych, które w największym stopniu determinują przebieg kontaktów polsko-hiszpańskich, a następnie prześledzenie ich wpływu na adaptację tej grupy imigrantów do życia w społeczeństwie polskim. Cele poboczne dotyczyły, po pierwsze, określenia wpływu hiszpańskich stereotypów na temat Polaków na podjęcie decyzji o kierunku emigracji oraz na recepcję nowego otoczenia kulturowego, a także przeanalizowania procesu ich aktualizacji podczas pobytu w Polsce. Za istotne uznano także rozważenie, czy istnieje zależność między adaptacją Hiszpanów do życia w Polsce a polskimi przekonaniem na temat Hiszpanii. Po drugie jako cel obrano ogólne scharakteryzowanie Hiszpanów jako nowej grupy imigranckiej w Polsce m.in. poprzez nakreślenie jej profilu socjodemograficznego, zidentyfikowanie motywów migracji oraz opis sposobu funkcjonowania na rynku pracy.

Ze względu na interdyscyplinarność i wieloaspektowość tego badania, a także różnorodność obranych celów zasadne wydało się zastosowanie synkretyzmu metodologicznego. Jako podstawową metodę badawczą przyjęto wywiad pogłębiony częściowo ustrukturyzowany, uznawszy ją za szczególnie wskazaną wówczas, gdy dąży się nie tylko do zidentyfikowania pewnych zjawisk oraz ich opisu, lecz również do dostrzeżenia rządzących nimi prawidłowości. Próbę badawczą stanowili Hiszpanie mieszkający w Polsce oraz pracujący z Polakami od co najmniej sześciu miesięcy.

Aby ukierunkować eksplorację tematu komunikacji polsko-hiszpańskiej, umiejscawiając ją jednocześnie w tradycji międzykulturowych badań komparatystycznych, jako tło teoretyczno-metodologiczne przyjęto koncepcję wymiarów kultury. Koncepcja ta pozwala na ujęcie dominujących w danej kulturze wartości i postaw w pewne ramy terminologiczne za pomocą binarnych kategorii odnoszących się do pewnych uniwersalnych aspektów życia społecznego. Spośród szerokiego instrumentarium stosowanego w tym podejściu wybrano pięć głównych wymiarów, które zostały następnie uwzględnione zarówno podczas gromadzenia materiału badawczego, jak i jego analizy. Te wymiary to *powściągliwość-emocjonalność*, *kolektywizm-indywidualizm*, *zachowania chronemiczne* (oparte na dychotomii *monochroniczność-polichroniczność*), *dystans władzy* oraz *egalitaryzm płci*. Podkreślić należy, że zostały one przyjęte jako fundamentalne obszary namysłu nad komunikacją międzykulturową i różnicami kulturowymi, nie oznaczało to jednakże przyjęcia typowych dla tego podejścia ilościowych rozwiązań metodologicznych. Można powiedzieć, że wymiary kultury traktowane były jako pewnego rodzaju drogowskazy umożliwiające bardziej uporządkowaną i drobiazgową analizę, w żadnym wypadku nie redukowały one przedmiotu badania do kilku pojęć czy kategorii. Komplementarnie w ramach wywiadu zastosowano także technikę incydentów krytycznych, spopularyzowaną w badaniach międzykulturowych przez Alexandra Thomasa, odwołując się tym samym do stworzonej przez niego nowatorskiej procedury badań międzykulturowych właśnie metodą wywiadu, określaną jako metoda standardów kulturowych.

Niniejsza praca została podzielona na trzy części. Pierwsza stanowi wprowadzenie do tematyki badań międzykulturowych i składa się z dwóch rozdziałów. Celem pierwszego było nakreślenie ogólnej charakterystyki komunikacji międzykulturowej jako dyscypliny stosunkowo nowej i wyróżniającej się ze względu na dwie cechy: funkcjonowanie na pograniczu różnych dziedzin oraz bardzo silny związek z praktyką, przede wszystkim zaś z nieustannie zwiększającą się liczbą różnorodnych kontaktów międzykulturowych tak w ujęciu globalnym, jak i lokalnym. Istotne było także wskazanie głównych kierunków badań z tego zakresu oraz przedstawienie najważniejszych paradygmatów. Następnie dokonano konceptualizacji kluczowych dla prowadzonych rozważań pojęć, takich jak „kultura”, „komunikacja”, „międzykulturowość” oraz „komunikacja międzykulturowa”. W drugim rozdziale natomiast zawarto przegląd wybranych badań i koncepcji wykorzystywanych w komparatyście kulturowej: teorii wartości kulturowych Florence R. Kluckhohn i Freda Strodbecka, wybrane kategorie analityczne autorstwa Edwarda T. Halla oraz projekty badawcze wpisujące się w nurt badań nad wymiarami kultury: badania Geerta Hofstede, Fonsa Trompenaarsa i Charlesa Hampdena-Turnera oraz Projektu GLOBE. Następnie opisano metodę standardów kulturowych Alexandra Thomasa. Opis ten miał nie tylko służyć zreferowaniu podstaw kluczowych dla komparatystryki kulturowej podejść badawczych, lecz

również pozwolić na zrozumienie późniejszych wyborów terminologicznych i metodologicznych dokonanych w niniejszej pracy.

Druga część pracy odnosi się bezpośrednio do relacji polsko-hiszpańskich i pozwala umiejscowić zjawisko imigracji Hiszpanów do Polski w szerszym kontekście historycznym i kulturowym. W rozdziale trzecim dokonano przeglądu najważniejszych wydarzeń historycznych, które przyczyniły się do swoistych zbliżeń Polaków i Hiszpanów oraz wpłynęły na ich wzajemne postrzeganie.

Po rozdziale historycznym przedstawiono stan badań z podziałem na trzy kategorie: publikacje związane ściśle z hiszpańskimi imigrantami w Polsce, wyniki wybranych projektów badawczych przedstawionych w rozdziale 2. odnoszące się do Polski i Hiszpanii oraz interesujące dla prowadzonych rozważań badania z zakresu pragmatylingwistyki.

Ostatnia, najobszerniejsza część niniejszej rozprawy dotyczy bezpośrednio metodologii badań własnych oraz ich wyników. Została ona podzielona na osiem rozdziałów, z których pierwszy poświęcono szczegółowemu omówieniu sposobu przeprowadzenia badania: zdefiniowaniu celów badawczych, wyborowi metodologii oraz metod, doborowi próby i przyjętej procedurze badawczej. W dalszej kolejności zaprezentowano wyniki badań, wykorzystując liczne cytaty z przeprowadzanych wywiadów w celu zilustrowania omawianych zagadnień. Pod koniec każdego rozdziału przedstawione zostały wstępne konkluzje, które następnie poddano globalnej analizie w kończącej część empiryczną *Wnioskach*. Całość zamyka *Zakończenie i dyskusja*, która odbiega swoim charakterem od reszty pracy i zawiera refleksje dotyczące zrealizowanego badania, próbę oceny przyjętego podejścia oraz sugestie dotyczące dalszych kierunków badań.

6.03.2020 Aleksandra Holczyk